

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Моделювання та прогнозування в міжнародних відносинах

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2020 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: к.політ.н., доцент кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Євгенія СОЛОВИХ.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

Протокол від “26” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

Людмила НОВІКОВА
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

(підпис)

Олена ДОЦЕНКО
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Моделювання та прогнозування в міжнародних відносинах» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» підготовки магістра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає у наданні здобувачам знань та вмінь щодо формалізації задач політичного, соціального та економічного характеру у сфері міжнародних відносин, побудови моделей, вибору методів та алгоритмів їх розв'язання, для моделювання та прогнозування подій у міжнародних відносинах.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК7. Вміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

ЗК10. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

- формування наступних фахових компетентностей:

СК3. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, суспільному, культурному та інформаційному.

СК4. Здатність виробляти підходи до розв'язання проблем і завдань у сфері міжнародних відносин, міжнародної та національної безпеки, зовнішньої політики, організовувати та здійснювати наукові дослідження проблем міжнародних відносин, визначати наукові проблеми, готувати наукові доповіді, здійснювати їх публічну апробацію.

СК5. Здатність провадити прикладні аналітичні розробки проблем міжнародних відносин та світової політики, фахово готувати аналітичні матеріали та довідки, працювати з дипломатичними та міжнародними документами.

СК12. Здатність визначати особливості, характер та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК13. Здатність до опанування професійних знань нового рівня, підвищення рівня своєї фахової кваліфікації.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-й
Семестр	
2-й	-й
Лекції	
16 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
- год.	год.
Самостійна робота	
88 год.	год.

2. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми матриця відповідності освітнього компонента **ВБ6 «Моделювання та прогнозування в міжнародних відносинах»**, методів навчання та форм оцінювання, які використовуються, програмним результатам навчання, визначеним освітньо-професійною програмою «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
РН3. Демонструвати знання наукових підходів, методологій та методик дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.	пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний, проблемно-пошуковий, дослідницький, методи стимулювання інтересу до навчання, метод оволодіння новими знаннями	усне опитування, тестовий або письмовий контроль на лекціях та практичних заняттях; оцінювання: виступів з рефератами та доповідями, презентацій доповідей (в тому числі за результатами групової роботи), підготовка та захист есе, письмової залікової роботи
РН4. Демонструвати поглиблені знання проблем міжнародної та національної безпеки, міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів, підходів, способів та механізмів забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.	-/-	-/-

РН9. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.	-/-	-/-
РН10. Визначати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові й інші ризики у сфері міжнародних відносин.	-/-	-/-
РН11. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.	-/-	-/-
РН15. Оцінювати міжнародні події, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах	-/-	-/-
РН17. Проводити підготовку, розробку та реалізацію проектів прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики, регіонознавства та міжнародних комунікацій.	-/-	-/-
РН23. Доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з актуальних питань міжнародних відносин.	-/-	-/-

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Методологія, методи, методика досліджень міжнародних відносин

Визначення понять «метод» і «методологія». Класифікація методів. Формальні та неформальні методи дослідження міжнародних відносин. Історико-описовий, політико-описовий, порівняльно-історичний, нормативно-ідеологічний, нормативно-гіпотезотворчий, інтуїтивно-логічний, формально-логічний, операційно-прикладний, аналітико-прогностичний методи дослідження міжнародних відносин. Монодисциплінарний та міждисциплінарний інструментарій науково пошуку. Специфіка кількісних (статистичних методів). Завдання, предмет та функції політичного аналізу. Види політичного аналізу. Системний підхід як основа методології аналізу міжнародних відносин. Становлення системного підходу в політичній науці в контексті аналізу концепцій Д. Істона, Г. Алмонда, К. Дойча: загальне та особливе.

Тема 2. Базові методики прикладного аналізу міжнародних відносин

Методи теоретичних досліджень: аналітичний, синтетичний та абстрагування. Загальні методи досліджень в міжнародних відносинах: спостереження, вивчення документів, порівняння. Експлікативні методи досліджень в міжнародних відносинах. Кількісний та якісний контент-аналіз. Прогностичні можливості івент-аналізу. Очні методи групових експертних оцінювань. Заочні методи групових експертних оцінювань. Роль експертних оцінок в політичній практиці. Метафора як дієвий інструмент формування громадської думки у міжнародних відносинах. Антропоморфна метафора, метафора природи, соціальна метафора, артефактна метафора. Коефіцієнт Ландшера. Роль психологічних методів у міжнародній політиці. Проективні (малюнкові) методики та особливості їх застосування в політичній психології. Загальні закономірності та інтерпретації малюнків.

Тема 3. Прогнозування міжнародних відносин

Основні категорії, інструменти та види прогнозування. Сутність політичного прогнозування. Типи політичних прогнозів. Внутрішньополітичне прогнозування. Зовнішньополітичне прогнозування.

Етапи політичного прогнозування (систематизація фактів, виявлення ключових моментів і тенденцій, побудова основних гіпотез, відбір альтернатив, оформлення висновків). Основні методи прогнозування (метод побудови сценаріїв, колективної експертної оцінки, метод екстраполяції та інтерполяції, дельфійський метод, метод когнітивного картування). Додаткові методи прогнозування: імітування, прогноз за історичною аналогією, каузальне моделювання, прогноз за теорією ймовірності, прогноз на основі причинно-наслідкових зв'язків.

Тема 4. Моделювання міжнародних відносин

Метод моделювання у міжнародних відносинах: історичний аспект. Модель як спрощене відображення та уявлення дійсності. Специфіка методу моделювання. Основні принципи моделювання. Основні завдання у процесі моделювання у сфері міжнародних відносин. 6 основних етапів моделювання. Класифікація сучасних аналітичних засобів, що застосовуються в прикладних дослідженнях міжнародних відносин: 1) базові аналітичні методики; 2) комплексне аналітичне моделювання міжнародних ситуацій та процесів. Факторний та кластерний аналіз як сфера прикладного аналізу міжнародних відносин. Глобальні моделі взаємовідносин держав С.Хантінгтона, Г.Кіссінджера та З. Бжезінського.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					у с ь о г о	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретико-методологічні аспекти												
Тема 1. Методологія, методи, методика досліджень	30	4	4			22						

міжнародних відносин												
Тема 2. Базові методики прикладного аналізу міжнародних відносин	30	4	4			22						
Тема 3. Прогнозування міжнародних відносин	30	4	4			22						
Тема 4. Моделювання міжнародних відносин	30	4	4			22						
Усього годин	120	16	16			88						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологія, методи, методика досліджень міжнародних відносин	4
2	Базові методики прикладного аналізу міжнародних відносин	4
3	Прогнозування міжнародних відносин	4
4	Моделювання міжнародних відносин	4
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Методологія, методи, методика досліджень міжнародних відносин <i>Завдання:</i> ознайомитись з лекційним матеріалом та з матеріалами рекомендованої літератури за темою, підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, розв'язати завдання за темою.	22
2	Базові методики прикладного аналізу міжнародних відносин <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та з матеріалами рекомендованої літератури за темою, підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, розв'язати завдання за темою; проаналізувати виступ одного із політичних лідерів сучасності та виокремити метафори з його промови (у формі есе).	22
3	Прогнозування міжнародних відносин <i>Завдання:</i> Ознайомитися з лекційним матеріалом та з рекомендованою літературою за темою та бути готовими	22

	відповідати на усні запитання за навчальними питаннями практичного заняття; групова робота у вигляді підготовки презентацій доповідей на визначену тему; розв'язати письмово ситуаційне завдання; ознайомитися та проаналізувати кейс.	
4	Моделювання міжнародних відносин <i>Завдання:</i> ознайомитися з лекційним матеріалом та з матеріалами рекомендованої літератури за темою, підготувати інформаційні повідомлення та доповіді за питаннями теми практичного заняття, відповісти на запитання для контролю знань, розв'язати завдання за темою; підготувати есе на визначену тему (на вибір).	22
	Разом	88

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання робочою програмою не передбачені.

7. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовується поточний та підсумковий семестровий форми контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль знань здобувачів (засвоєння окремих тем) проводиться на практичному занятті у формі усного опитування та навчальної дискусії або письмового експрес-контролю, виконання тестових завдань, захисту презентацій доповідей (в тому числі за результатами групової роботи), презентацій та обговорення ситуаційних завдань, обговорення кейсів, проведення ділових ігор, захисту есе тощо.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку у формі письмової відповіді на питання або комп'ютерного тестування, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочої програмою дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.

Сума балів за виконання завдань на практичному занятті складає:

Поточний контроль знань здобувачів проводиться на практичному занятті у формі усного опитування та навчальної дискусії, виконання тестових завдань, захисту презентацій доповідей (в тому числі за результатами групової роботи), презентацій та

обговорення ситуаційних завдань, обговорення оглядових записок, кейсів, захисту есе тощо.

Сума балів за виконання завдань на практичному занятті складає:

Тема 1- захист реферативних досліджень у формі таблиці 2 бали; презентація та обговорення творчої роботи – 2 бали (у разі відсутності на захисті робота не оцінюється); відповіді на практичних заняттях (доповнення або уточнення після виступу іншого здобувача) – 0,5 бал x 2 =1 б.

Тема 2 – обговорення оглядових записок – 2 бали; захист презентацій доповідей (аналіз метафор) – 2 бали; відповіді на практичних заняттях (доповнення або уточнення після виступу іншого здобувача) – 0,5 бал x 2 =1 б.

Тема 3 – захист презентацій доповідей – 2 бали; обговорення творчих робіт в групі (розробка довгострокового сценарію) - 2 бали; відповіді на практичних заняттях (доповнення або уточнення після виступу іншого здобувача) – 0,5 бал x 2 =1 б.

Тема 4 – захист презентацій доповідей – 2 бали; обговорення творчих робіт в групі - 2 бали; відповіді на практичних заняттях (доповнення або уточнення після виступу іншого здобувача) – 0,5 бал x 2 =1 б.

Поточний контроль *самостійної роботи здобувачів проводиться у формі підготовки відповідей за навчальними питаннями теми, підготовки доповідей, презентацій доповідей (в тому числі за результатами групової роботи), підготовки есе, оглядових записок, виконання ситуаційних завдань, аналізу кейсів.*

Сума балів за виконання завдань для самостійної роботи здобувачів складає:

Тема 1- підготовка завдання у формі таблиці - 2 бали; підготовка презентації творчої роботи – 2 бали; підготовка відповідей за навчальними питаннями теми– 0,5 бал x 2 =1 б.

Тема 2 – підготовка оглядових записок – 2 бали; підготовка до захисту презентацій доповідей (аналіз метафор) – 2 бали; підготовка відповідей за навчальними питаннями теми– 0,5 бал x 2 =1 б.

Тема 3 – підготовка до захисту презентацій доповідей – 2 бали; підготовка творчих робіт (розробка довгострокового сценарію) - 2 бали; підготовка відповідей за навчальними питаннями теми– 0,5 бал x 2 =1 б.

Тема 4 – підготовка презентацій доповідей – 2 бали; підготовка до обговорення творчих робіт - 2 бали; підготовка відповідей за навчальними питаннями теми– 0,5 бал x 2 =1 б.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю

відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної форми навчання надається можливість скласти **залік в тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Моделювання та прогнозування в міжнародних відносинах» <https://dist.karazin.ua/moodle>.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю, а також балів, отриманих за результатами семестрового контролю. Максимальна сума балів складає 100 балів.

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні залікової роботи:

Поточний контроль, самостійна робота				Поточний тестовий контроль	Разом	Залік	Сума
T 1	T 2	T 3	T 4				
10	10	10	10	20	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів

Розрахункова шкала для оцінювання роботи здобувачів за поточним контролем:

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
31-34	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді з несуттєвими помилками при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, здатність публічно представити матеріал.

26-30	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених практичних занять, виконання завдань до кожного практичного заняття, активна робота на практичних заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
21-25	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених та практичних занять, епізодична відсутність виконання завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу, неповні відповіді при виконанні завдань, складності при визначенні теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
16-20	Несистематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважних причин, наявність декількох невідпрацьованих тем пропущених практичних занять, епізодична відсутність виконаних завдань, участь у роботі на практичних заняттях, засвоєння окремих положень матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення помилок при виконанні завдань, великі складності при визначенні теоретичних питань на які розраховані завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
11-15	Епізодичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на практичних заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконання завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховано завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
6-10	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдань, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0-5	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та практичних занять не відпрацьовані, систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, відсутність знань, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдання. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Поточний тестовий контроль: 1 бал x 20 питань = 20 балів.

Сума балів за результатами поточного контролю (за виконання завдань для самостійної роботи, роботу на практичних заняттях) може сягати 60 балів, з них максимальна кількість балів за поточний тестовий контроль може складати 20 балів.

Схема нарахування балів за поточним контролем (засвоєння теми дисципліни):	Критерії оцінювання
7-10	Систематичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність пропусків занять без поважної причини, відпрацювання тем практичних занять, пропущених з поважної причини, виконання завдань до кожного практичного заняття, висока активність роботи на практичному занятті, засвоєння всього обсягу матеріалу, повні та обґрунтовані відповіді при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми теми, вміння мислити абстрактно і узагальнено, здатність публічно представити матеріал.
5-6	Наявність пропущених лекцій та практичних занять, відпрацювання тем пропущених практичних занять, виконання завдань до кожного практичного заняття, активна робота на практичних заняттях, засвоєння основних положень курсу, допущення декількох незначних помилок при виконанні завдань, здатність визначення теоретичних питань, на які розраховані завдання, здатність публічно представити матеріал.
2-4	Епізодичне відвідування лекцій та практичних занять, відсутність на заняттях без поважної причини, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. епізодична відсутність виконаних завдань, пасивна робота на практичних заняттях (участь у роботі останніх лише за наявності стимулу з боку викладача), наявність певного уявлення щодо матеріалу тем змістовного розділу, неповні відповіді, допущення значної кількості помилок при виконання завдання, невміння визначити теоретичні питання, на які розраховано завдання, невпевнені навички публічного представлення матеріалу.
1	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, наявність невідпрацьованих тем пропущених лекцій та практичних занять. систематична відсутність виконаних завдань, пасивність у роботі на практичних заняттях, неповні, необґрунтовані відповіді, допущення істотних помилок при виконанні завдань, нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання.
0	Систематичні пропуски лекцій та практичних занять без поважних причин, теми пропущених лекцій та практичних занять не відпрацьовані, систематична відсутність виконаних завдань, відсутність знань. Нездатність визначити теоретичні питання, на які розраховані завдання, невміння публічно представити матеріал.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться за заліковими білетами. Кожен із білетів містить 2 теоретичні питання. Максимальна кількість балів, яка може бути нарахована за перше та друге теоретичне питання, дорівнює 20 балів. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 60 хвилин

Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку:

2 теоретичних питання – 2 x 20 б. = 40 балів;

За бажанням здобувач має можливість обрати тестову форму залікового білета (на платформі дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Моделювання та прогнозування в міжнародних відносинах» <https://dist.karazin.ua/moodle> білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь (20 тестів x 2 = 40).

Схема нарахування балів за одне теоретичне питання залікового білету:

- 16-20 балів - здобувач цілком і всебічно розкрив сутність питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити;
- 10-15 балів - здобувач розкрив сутність питання, вільно оперує поняттями і термінологією, але спостерігаються деякі упущення при відповідях на питання та неточні обґрунтування;
- 6-9 балів - здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але слабо орієнтується в джерелах, припускається помилок, матеріал викладає нелогічно;
- 0-5 балів - здобувач не розкрив питання навіть у загальних рисах, не розуміє його сутності, не орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.

Здобувачі, знання яких оцінені мінімально необхідною для складання заліку кількістю балів, не мають право на виконання додаткових завдань для підвищення отриманої кількості балів.

Здобувачі, які були відсутні на лекції чи практичному занятті, або отримали незадовільну оцінку, відпрацьовують пропущене заняття або незадовільну оцінку викладачу у дні його консультацій за графіком, затвердженим кафедрою.

Для відпрацювання здобувач зобов'язаний надати індивідуально виконане завдання за темою пропущеного заняття та продемонструвати належний рівень теоретичної підготовки за темою заняття, яке відпрацьовується.

Оцінювання знань та умінь здобувачів при підсумковому контролі здійснюється відповідно до наступних критеріїв:

Кількість балів	Критерії оцінювання
33-40	Здобувач цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
25-32	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує

	термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
17-24	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
9-16	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-8	Здобувач не в змозі дати повну відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Підсумковий тестовий контроль

тестування – 1 бал x 20 питань = 20 балів;

Підсумковий контроль (у формі заліку) - 40 балів, з них:

тестові запитання - 20 питань – 2 бали x 20 питань = 40 балів

або заліковий білет з 2-х питань (оцінка за кожну відповідь- максимально 20 балів).

Набрана кількість рейтингових балів є основою для оцінки за національною шкалою.

Шкала оцінювання наведена нижче.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Бахрушин В.Є. Методи аналізу даних: навч. посіб. /В. Є.Бахрушин. – Запоріжжя : КПУ, 2011. – 268 с

2. Дослідження державних політик: методологія, процедури та європейські практики : монографія / авт. кол. : [Л. В. Гонюкова, В. М. Козаков, В. А. Ребкало та ін.]; за заг. ред. Л. В. Гонюкової, В. М. Козакова. – Київ : НАДУ, 2018. – 400 с.

3. Ковальчук О. Я. Математичне моделювання і прогнозування в міжнародних відносинах. – Тернопіль: ТНЕУ, 2016 – 423 с.

4. Міжнародні відносини та зовнішня політика: Підручник / Л.Ф. Гайдуков, В.Г. Кремень, Л.В. Губерський та ін. – К.: Либідь, 2016. – 622 с.
5. Телешун С.О. Політична аналітика, прогнозування та політичні консультації: Курс лекцій / С.О. Телешун, А.С. Баронін. — К.: Вид. Паливода А.В., 2014. — 112 с.
6. Рейтерович І. В. Аналітичний документ як інструмент підготовки управлінських рішень: навч.-метод. матеріали / І. В. Рейтерович, С. В. Ситник; уклад. В. М. Гаврилюк. – К. : НАДУ, 2013. – 56 с.
7. Стратегічні комунікації. Підручник. – К.: Вадекс, 2019. – 446 с. Авторський колектив: Бебик В.М., Даниленко С.І., Копійка В.В., Макаренко Є.А., Мінгазутдінов І.О., Мінгазутдінова Г.І., Ожеван М.А., Піпченко Н.О., Рижков М.М., Петров В.В., Погорська І.І., Тихомирова Є.Б., Шевченко О.В.
8. Стратегічне партнерство в міжнародних відносинах. Монографія – К. : Вадекс, 2018. – 542 с. Авторський колектив: Брусиловська О. І., Бурдяк В. І., Зайцева М. В., Копійка В. В., Кучмій О. П., Мазурець Ю. О., Макаренко Є. А., Мінгазутдінов І. О., Мінгазутдінова Г. І., Ожеван М. А., Остап'як В. І., Піпченко Н. О., Погорська І. І., Рижков М. М., Тихомирова Є. Б., Федуняк С. Г., Фролова О. М., Шевченко О. В., Шевчук О. В.
9. Шмелева О.Ю. Методология и методы политических исследований: Учебно-методическое пособие. – Н. Новгород, 2018. – 57 с.
10. Beyond policy analysis : public issue management in turbulent times / by Leslie A. Pal. – 2016. – 158 p.

Допоміжна література

1. Антанович Н.А. Методология и методы политического анализа / Н. А. Антанович. — Минск: БГУ, 2007. — 179 с.
2. Боришполец К.П. Методы политических исследований: Учебное пособие для здобувачов ВУЗов. – М.: Аспект Пресс, 2005. – 221 с.
3. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин: навч. посіб. / Р. В. Вовк. – К. : Знання, 2012. – 246 с.
4. Зовнішня та безпекова політика США: аналітичні дослідження. Монографія / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Погорська І. І., Піпченко Н. О. – К. : Центр вільної преси, 2016. – 456 с.
5. Комунікативні тренди міжнародних відносин. Монографія – К. : Центр вільної преси, 2016. – 614 с. Авторський колектив: Макаренко Є. А., Рижков М. М., Піпченко

Н. О., Москаленко Т. В., Погорська І. І., Белоусова Н.Б., Кучмій О. П., Сербіна Н. Ф., Сербіна К. Ю., Фролова О. М., Шевченко О.В.

6. Теория и методология политической науки: учебник / коллектив авторов; под общ. ред. С.В. Расторгуева. – Москва: КНОРУС, 2019. – 218 с. – (Бакалавриат).

7. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність в міжнародних відносинах: Навч. посіб. / І.Т. Муковський, А. Г. Міщенко, М. М. Шевченко.–К.: Кондор, 2013.– 224 с.

8. Стеценко І.В. Моделювання систем: навч. посіб.[Електронний ресурс, текст] / І. В. Стеценко; МОН України, Черкас. держ. технол. ун-т. –Черкаси :ЧДТУ, 2010. – 399 с. 54.

9. Перепелиця Г. Асиметрія в міжнародних відносинах // Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови). — К.: Парламентське видавництво, 2011. — С. 41- 42.

10. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навчальний посібник /І. Т. Муковський, А. Г. Міщенко, М. М. Шевченко. – Київ: Кондор, 2012. – 222 с.

11. Сурмин Ю.П., Бидзюра И.П. Аналитическая деятельность: теория, методы, инструменты: учеб. для студ. высш. учеб. завед. – К.: «Освіта України» 2012. – 494 с.

12. Туронок С.Г. Политический анализ: курс лекций [учеб. пособ.]/ С.Г. Туронок М. : Дело, 2005. – 359 с.

13. Стеценко І.В. Моделювання систем: навч. посіб. [Електронний ресурс, текст] / І. В. Стеценко; МОН України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси: ЧДТУ, 2010. – 399 с.

14. Цивилизационная парадигма в изучении политики // Современная политическая наука: Методология: Научное издание / Отв. ред. О. В. Гаман-Голутвина, А. И. Никитин. — 2-е изд., испр. и доп.— М.: Издательство Аспект Пресс, 2019. — С. 12-37.

15. Юзва Л. Контент-аналіз: обґрунтування методу // Соціологія в ситуації соціальних невизначеностей: Тези доповідей учасників І Конгресу Соціологічної асоціації України. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – 476 с.

16. Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice Volume 20, 2018 - Issue 1: Special Issue: Twenty years of the Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Базові методики прикладного аналізу МВ/ Епістемологія і методи досліджень теорії міжнародних відносин. - URL://www.vesna.org.ua/txt/drgluck/irteo/4T9.html (дата звернення: 16.06.2020 р.)

2. Жоль К.К. Контент-аналіз, компонентний аналіз та побудова тезаурусів для соціологів/ Соціологія. - URL://pidruchniki.ws/11631018/sotsiologiya/kontent-analiz_komponentniy_analiz_pobudova_tezaurusiv_dlya_sotsiologiv (дата звернення: 15.06.2020 р.)

3. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40, ст. 527) Із змінами, внесеними згідно із Законами № 1170-VII від 27.03.2014, ВВР, 2014, № 22, ст. 816 № 35-VIII від 23.12.2014, ВВР, 2015, № 4, ст. 13 № 2091-VIII від 08.06.2017 відносно національного інтересу України.

4. Іванов В. Загальні принципи аналізу документів - URL: journlib.univ.kiev.ua (дата звернення: 16.06.2020 р.)

5. Іванов О.В. Комп'ютерний контент-аналіз: проблеми та перспективи вирішення/ Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – Вип.15. - URL://www.ekmair.ukma.kiev.ua/bitstream/123456789/2407/1/Ivanov%20komjutersnyy20analiz.pdf (дата звернення: 19.06.2020 р.)

6. Ігнатуша І.М. Деякі теоретичні аспекти політичного прогнозування розвитку цивілізацій у XXI ст. // Наукові праці МАУП. – 2011. – Вип. 3(30). – С. 68-74. –URL: [//www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npmaup/2011_3/pdf_files/68-74.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npmaup/2011_3/pdf_files/68-74.pdf) (дата звернення: 16.06.2020 р.)

7. Конституція України [Електронний ресурс] //Законодавство України URL://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр (дата звернення: 16.06.2020 р.)

8. Мир, стабильность и легитимность, 1990-2025/2050 Анализ мировых систем и ситуация в современном мире Валлерстайн И. - URL: (дата звернення: 17.06.2020 р.)

9. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / Ф. Фукуяма; Пер. с англ. МБ. Левина.- М.: ООО «Издательство АСТ: ЗАО НПП «Ермак», 2004.-588, с.- (Philosophy). URL://yanko.lib.ru/books/politologiya/fukuyama=the_end_of_history&the_last_manann.ht (дата звернення: 15.06.2020 р.)

10. Фильм «Остров доктора Моро» (режисеры Джон Франкенхаймер, Ричард Стэнли, США, 1996 р.) URL://filmix.co/triller/1401-1401.html (дата звернення: 13.06.2020 р.)

11. Фильм «Скотный двор» (1999 р., драма, Великобритания, Ирландия, режисер Джон Стивенсон) URL: [//www.film.ru/movies/skotnyy-dvor](http://www.film.ru/movies/skotnyy-dvor) (дата звернення: 16.06.2020 р.)

11. Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Moodle (<URL://dist.karazin.ua/moodl>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та практичних занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **залік в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі «Моделювання та прогнозування в міжнародних відносинах», режим доступу: <URL://dist.karazin.ua/moodle/course/>).

12. Орієнтовні питання до заліку:

1. Визначення понять «метод» і «методологія».
2. Класифікація методів політичного аналізу.
3. Формальні та неформальні методи дослідження міжнародних відносин.
4. Монодисциплінарний та міждисциплінарний інструментарій наукового пошуку.
5. Специфіка кількісних (статистичних методів).
6. Завдання, предмет та функції політичного аналізу.
7. Види політичного аналізу.
8. Системний підхід як основа методології аналізу міжнародних відносин.
9. Становлення системного підходу в політичній науці в контексті аналізу концепцій Д. Істона, Г. Алмонда, К. Дойча: загальне та особливе.
10. Методи теоретичних досліджень: аналітичний, синтетичний та абстрагування.
11. Загальні методи досліджень в міжнародних відносинах: спостереження, вивчення документів, порівняння.
12. Експлікативні методи досліджень в міжнародних відносинах.
13. Кількісний та якісний контент-аналіз.
14. Прогностичні можливості івент-аналізу.
15. Очні методи групових експертних оцінювань.

16. Заочні методи групових експертних оцінювань.
17. Роль експертних оцінок в політичній практиці.
18. Метафора як дієвий інструмент формування громадської думки у міжнародних відносинах.
19. Антропоморфна метафора, метафора природи, соціальна метафора, артефактна метафора.
20. Коефіцієнт Ландшера.
21. Роль психологічних методів у міжнародній політиці.
22. Проективні (малюнкові) методики та особливості їх застосування в політичній психології.
23. Загальні закономірності та інтерпретації малюнків.
24. Основні категорії, інструменти та види прогнозування.
25. Сутність політичного прогнозування.
26. Типи політичних прогнозів.
27. Внутрішньополітичне прогнозування. Зовнішньополітичне прогнозування.
28. Етапи політичного прогнозування (систематизація фактів, виявлення ключових моментів і тенденцій, побудова основних гіпотез, відбір альтернатив, оформлення висновків).
29. Основні методи прогнозування (метод побудови сценаріїв, колективної експертної оцінки, метод екстраполяції та інтерполяції, дельфійський метод, метод когнітивного картування).
30. Додаткові методи прогнозування: імітування, прогноз за історичною аналогією, каузальне моделювання, прогноз за теорією ймовірності, прогноз на основі причинно-наслідкових зв'язків.
31. Метод моделювання у міжнародних відносинах: історичний аспект.
32. Модель як спрощене відображення та уявлення дійсності.
33. Специфіка методу моделювання.
34. Основні принципи моделювання.
35. Основні завдання у процесі моделювання у сфері міжнародних відносин.
36. Шість основних етапів моделювання.
37. Класифікація сучасних аналітичних засобів, що застосовуються в прикладних дослідженнях міжнародних відносин: 1) базові аналітичні методики; 2) комплексне аналітичне моделювання міжнародних ситуацій та процесів.
38. Факторний та кластерний аналіз як сфера прикладного аналізу міжнародних відносин.
39. Глобальні моделі взаємовідносин держав С. Хантінгтона, Г. Кіссінджера та З. Бжезінського.
40. Типологія метафор у міжнародних відносинах.